

Tiivistelmä kirjasta Vapauden tavoittelijat – Miksi haluamme irti palkkatyöstä? (Kustantamo S&S, 2022)

Vapauden tavoittelijat sai alkunsa kysymyksestä: piileekö paremman työelämän salaisuus siinä, ettei ole töissä missään? Olin vastikään julkaissut kirjani *Riittävän hyvä – selviytymisopas työelämään*, jossa käsittelin työelämässä yleistä uupumuksen ja riittämättömyyden tunteita, ja minua oli jäänyt arveluttamaan, kohtaavatko työelämän ja ihmisten tarpeet tulevaisuudessakaan. Jos työelämää ajavia voimia ovat tehokkuus ja jatkuva voiton maksimointi, mitä tapahtuu luovuudelle, keskittymiskyvylle, hyvinvointia ruokkivalle joutilaisuudelle ja vapaa-ajalle? Löytyykö näihin kysymyksiin ratkaisuja työelämän sisältä? Pohdin kysymyksiä paitsi omaksi huvikseni myös työpaikallani viestintätoimistossa, jossa työskentelin luovana johtajana, johtoryhmän jäsenenä ja tiiminvetäjänä. Törmäsin kerran jos toisenkin siihen haasteeseen, että se, mikä on parhaaksi työntekijälle ei aina ole parhaaksi liikevaihdon, vaikka näin toivoisi olevan. Luovuus ei aina kukoista siellä, missä työn tehokkuus on hiottu huippuunsa. Selkeärajainen organisaatorakenne ei anna ihmiselle paljoa liikkumavaraa toteuttaa itseään monipuolisesti. Ihmisten odotukset työltä ja työpaikalta ovat niin moninaisia, että yhteisesti sovitut työtavat ovat nekin aina kompromisseja jollekin. Lopulta työsuhteen ulkopuolisen työn mahdollisuudet alkoivat kiinnostaa minua niin paljon, että tein kaksi ratkaisua: päätin kirjoittaa tämän kirjan ja irtisanoutua työsuhteestani. Halusin elää käsittelemääni ilmiötä omakohtaisesti, jotta voisin ymmärtää sitä paremmin ja aidosti punnita, onko työelämä parempaa palkkatyön ulkopuolella. Kirjani on paitsi matkakertomus omasta vapaapudotuksestani, myös kannanotto yhteiskunnan valmiita reittioppaita vastaan ja käsikirja jokaiselle omaa pudotusta valmistelevalle. Yhdistän tässä kirjassa eri ammattien kautta kertynyttä osaamistani, kuulemaani ja näkemääni sekä työelämästä luomiani tulkintoja. Olen haastatellut tätä kirjaa varten noin viittätoista eri alojen oravanpyöristä hypännyttä, lukenut aihetta käsitteleviä juttuja mediasta ja kerännyt verkkokyselyn avulla taide- ja kulttuurialan itsensätyöllistäjien näkemyksiä freelanceriydestä.

Tässä kirjassa tarinansa kertovat ihmiset ovat loikanneet yrittäjiksi julkiselta tai yksityiseltä sektorilta, työskennelleet freelancereina koska muita vaihtoehtoja ei ole, sekoittaneet yrittäjyyttä, apurahoja ja palkkatöitä, jatkaneet edellistä ammattiaan tai hypänneet kokonaan uudelle alalle, kokeilleet yrittäjyyttä ja onnistuneet, kokeilleet yrittäjyyttä ja epäonnistuneet, aloittaneet yrittäjyyden nuorena tai vasta lähellä eläkeikää, jättäneet työsuhteen työn kokonaan tai palanneet sinne yrittäjyyden jälkeen, ja ehkä sitten palanneet takaisin yrittäjiksi. Heitä kaikkia yhdistää usko, toivo tai kokemus siitä, että itsensätyöllistäminen tarjoaa heille jotain, mitä palkkasuhteinen työ ei pysty tarjoamaan. Joka tapauksessa nämä tarinat ovat keskenään hyvin erilaisia ja auttavat hahmottamaan niitä erilaisia motivaattoreita ja asenteita, joiden pohjalta teemme ratkaisuja meille parhaiten sopivista työn muodoista.

Lisäksi olen hyödyntänyt työelämän asiantuntijoita, tutkimusta ja instituutioita niissä kohdin, joissa syvällisellä asiantuntemuksella tai tilastotiedolla on ollut kokemusperäistä tietoa enemmän annettavaa. On ollut yllättävää, että kattavaa ja ajantasaista tutkimusta itsensätyöllistämisestä on Suomessa hyvin vähän. Se kertoo ehkä siitä, että ilmiötä ei ole ymmärretty tai nähty merkityksellisenä osana työelämän kehitystä, vaikka itsensä työllistämisen kasvu on yksi työelämän merkittävimpiä trendejä 2000-luvulla. Samaan aikaan

maailmalla on käynnissä koronapandemian jälkeinen joukkoirtisanoutumisten aalto ja tilastot osoittavat, että moni ainakin harkitsee työnsä jättämistä. Pysin kirjassani osoittamaan, miksi itsensätyöllistäminen on pinnan alla kupliva ilmiö, jonka äärelle olisi hyvä pysähtyä avoimin mielin ja juuri nyt. Ilmiötä tutkimalla voimme saada vastauksia sellaisiin ajankohtaisiin kysymyksiin kuten mikä työntää ihmisiä pois palkkatyöstä, minkälainen työ tuntuu ihmisestä merkitykselliseltä, mikä rytmisiä työpäiviemme pitäisi ihanteellisesti olla, millaisia työsuhteita ja muita työn tekemisen muotoja tulevaisuuden työelämän pitäisi tarjota ja miten sosiaaliturvaa pitäisi kehittää.

Pyrkimyksenäni ei ole väittää, ettei kokopäiväisellä palkkatyölläkin olisi paikkaansa, mutta uskon vahvasti, että tarvitsemme tulevaisuudessa myös toisenlaisia vaihtoehtoja sen rinnalle.

Tämä kirja vangitsee elämästäni hetken, jolloin siirryin työsuhteisesta työstä itsensätyöllistäjäksi, tarkemmin ottaen vapaaksi kirjoittajaksi, viestintäalan freelanceriksi, apurahakirjailijaksi ja työelämävalmentajaksi. Koska oma työni rakentuu monista palasista, katson tässä kirjassa itsensätyöllistämistä näiden eri työnteon muotojen kautta. Koska olen itse vielä yrittäjäpolkuni alussa, haastattelemanani muut yrittäjät tarjoavat näkökulmia itsensä työllistämisen myöhempiin vaiheisiin.

Halusin luoda kirjan, joka sisältäisi sekä itsensä työllistämiseen ladatut odotukset sekä todellisuuden. Kirjan, joka ei hehkuttaisi, tuomitsisi tai pyrkisi löytämään vain yhtä totuutta. Kirjan, joka kuvaisi avoimesti myös niitä keskenään ristiriitaisia ajatuksia, joiden pohjalta moni työelämäänsä rakentaa. Siksi tämä teos on moniääninen ja jättää toivottavasti myös lukijalle tilaa kuulla oman äänensä.

Olen halunnut tässä kirjassa kuvata itsensä työllistämistä realistisena vaihtoehtona työsuhteiselle työlle. En sulje silmiäni yrittäjyyden turvattomuudelta tai pakkoyrittäjyydeltä, mutta pysähdyn kyseenalaistamaan, onko palkkatyökään vapaa pakotteista, ja kuinka todellinen sen tarjoama turva on. Suhtaudun itsensätyöllistäjiin merkityksellisinä tulevaisuuden työelämän toimijoina – en rassukoina, jotka eivät löytäisi mitään parempaa.

Moni itsensätyöllistäjä ja oravanpyörästä hyppääjä puhuu yrittäjän vapaudesta motivaattorina valinnalleen. Siksi tämä kirja kertoo vapaudesta ja vapautumisesta. Haluan ymmärtää, mitä kaikkea tämä vapaus pitää sisällään ja mitä uhrauksia vapauden saavuttamiseksi on tehtävä. Kysyn myös, onko itsensätyöllistäjien kokemassa vapaudessa jotain sellaista, mikä olisi vietävissä myös kiinteisiin palkkasuhteisiin.

Koska kirja sisältää otteita omasta elämästäni, se on myös monella tapaa keskeneräinen – kokoelma ajatuksia ja tunteita, joiden äärelle olen pysähtynyt kuluneen vuoden aikana.

Kirja koostuu neljästä osasta. Alussa käsittelen syitä, jotka työntävät palkkatyöstä pois päin ja saavat harkitsemaan vaihtoehtoja työsuhteiselle työlle. Toisessa osassa syvennyn vapauden vetovoimaan – siihen, mitä palkkatyöstä lähtevät tavoittelevat itsensätyöllistämiseltä. Minulle on ollut tärkeää olla avoin itsensä työllistämisen realiteeteista, ja siksi kirjan kolmas osa on omistettu tosiasioille, joita jokainen oman elämänsä pomo joutuu pohtimaan ennemmin tai myöhemmin. Olen halunnut myös haastaa käsitystä työn tekemisen muodoista ja rohkaista jokaista meistä, niin yksilöitä, työyhteisöjä kuin päätöksentekijöitä pohtimaan, voisiko itsensätyöllistämällä olla merkityksellisempi rooli tulevaisuuden työelämän rakentamisessa.

Kirjan lopussa nostan esiin keskustelunavauksia, joita toivoisin työelämässä ja erilaisilla päätöksenteon areenoilla käytävän, jotta yhä useamman olisi mahdollista kokea vapautta erilaisten työn muotojen sisällä – myös palkkasuhteessa.

Tämä kirja on tarinallinen teos eli tarkoitettu luettavaksi alusta loppuun. Kirja ei ole tee näin -opas vapauden tavoittelijalle, joskin halutessaan sen sisältä voi löytää askelmerkkejä omaehtoisen työelämän rakentamiseen. Kansien väliin kirjattuja sanojani ei myöskään ole tarkoitettu tyhjentäviksi totuuksiksi vaan ennemmin keskustelunavauksiksi: miten haluamme tehdä töitä nyt ja tulevaisuudessa? Keskustelen mielelläni kirjan herättämistä ajatuksista. Tavoitat minut osoitteesta aurora.airaskorpi@gmail.com, LinkedInistä tai Instagramista.